

Preču atvasināto instrumentu tirgus tendences un to ietekme uz ekonomikas stabilitāti pasaulē

Anželika Berķe-Berga

*Rīgas Stradiņa universitāte, Eiropas studiju fakultāte,
Reģionālās ekonomikas un biznesa katedra, Latvija*

Ievads. Jautājums par to, vai preču atvasināto instrumentu (PAI) cenu tendences spēj ietekmēt makroekonomiskās tendences, vai otrādi, joprojām ir aktuāls. Iespējams, ka mūsdienu finanšu inovācija – PAI – ietekmē makroekonomiskos faktorus, piemēram, veicina inflācijas pieaugumu. Saskaņā ar H. Honga (*H. Hong*) un M. Jogo (*M. Yogo*) pētījumiem ekonomisti izmanto PAI cenas, lai prognozētu inflāciju, valūtas kursu izmaiņas, kā arī akciju un obligāciju ienesīgumu. R. Bārs (*R. Bhar*) un S. Hamori konstatē, ka PAI cenu tendences var izmantot par pamatu monetārās ekonomikas modelēšanā. Preču cenu indeksi norāda uz nākotnes cenu un ražošanas apjoma izmaiņām.

Darba mērķis un metodes. Novērtēt preču atvasināto instrumentu cenu izmaiņu ietekmi uz ekonomikas stabilitāti.

Darbā izmantota monogrāfiskā pētījumu metode un kontentanalīzes metode.

Rezultāti. Pasaulē pēc globālās finanšu krīzes ir iezīmējusies jauna tendence – PAI īpatsvara straujš pieaugums ieguldījumu portfeļos, izejvielas tagad ieņem akcijām līdzvērtīgu pozīciju šajos portfeļos. Finanšu tirgus spekulanti arvien meklē jaunu nišu, kur gūt peļņu. Tādējādi PAI pieprasījumu ietekmē ne tikai to patērētāji, bet arī šie spekulanti. Līdz ar to preču cenas lielā mērā ietekmē nevis reālās ekonomikas pieprasījums, bet gan portfeļinvestori, kuri meklē papildu ienesīgumu preču biržās. Tātad PAI ir pievilcīgs ieguldījums investoriem bez reālas intereses par pašām precēm. Šādas jauna veida spekulācijas var radīt pārtikas trūkumu nabadzīgākajās valstīs un preču cenu līmeņa pieaugumu visā pasaulē.

Secinājumi. Spekulācijas derivatīvu tirgū rada cenu spiedienu uz PAI, un tādējādi spekulantu spiediens veicina inflāciju pasaulē un paaugstina ražotāju hedžēšanas izmaksas.